ARCHITECTURE BETWEEN INTERNATIONAL BUREAUCRACY AND LOCAL FAIRY LAND

special lecture by

PROF. ARCH. ROMANO VIVIANI

at Silpakorn University, on 5th February 1996

การบรรยายพิเศษ

เรื่อง

สถาปัตยกรรมระหว่างระบอบทางสากลกับท้องถิ่นนฤมิต

โดย

ศาสตราจารย์ โรมาโน วิเวียนี

วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2539 ณ หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

(ผศ. เด่น วาสิกศิริ แปล)

ARCHITECTURE BETWEEN INTERNATIONAL BUREAUCRACY AND LOCAL FAIRY LAND

Ladies and Gentlemen, Dear Colleauges

Some days ago I asked to my friends : "What do you think Florence is? Can you define Florence?". After a short discussion I said : "Well, dear friends, in my opinion Florence is its history. If you want to grip one's identity you have to know his (her) history".

It is same for a country or a city.

If you know the history of the city you have to work in you can add an interesting piece to the history of that city. Actually the architect's works are additions to specific history. The same to sculptors and painters works. As a matter of fact an artist is a builder of identities. He inherits a rich treasure, then with his work he hand it over to the rising generation enriched for a great or a small portion. The quantity is non important. An artist can be proud for a well designed cornice, for a bright touch of colour, or a skilfully carved piece of marble. The details are importand. Unfortunately many modern buildings have rough details. You can understand an artist's skill looking at the details he draws. In my opinion Thai Art is properly made of exquisite details.

May be my opinion is not correct, you can point out my misunderstanding.

We can agree about the importance of our work as it adds something to our country's identity. Because of this reason we are obliged to safeguard the cultural heritage the past generations gave us. This is the frist goal of our professional ethics. All over the world people are more and more aware of their identities. They long to know their cultural heritage and to maintain it as a challenge for the modern development of their countries.

Universalism and belonging to a specific cultural area do not clash each other. Nowadays men and women are at the same time world citizens and members of a local cultural identity. In this double mind you find their bravery. That is why the dialogue between people and nations is so important. If I talk with the other man (woman) I am able to understand him (her) and we can compare peacefully our opinions.

Sometimes the cultural heritage is so impressive that artists' creativity is blocked. The artists have to face centuries-old artistic events, many

masterpieces, well-know genius. To grasp this kind of artistic enviroment (and to work in it) one needs at the same time a deep-rooted culture and the capacity to find modrn contents hidden in the cultural heritage. One must be deeply involved in his cultural identity, but also very open to cultural changes coming from other cultures. He must stand firm at the center of the cross-roads. Tagore once said : "Home windows are open but winds will never kick me out". This is a great challenge for the present-day artist.

I would like to bring these remarks to your attention, beacuse I think that in this way I can explain you the astonishing lack of contemporary architecture in Florence.

Afer the nineteenth century and during the growth of modern architecture in the twenties and the thirties in many countries and also in some Italian cities (for instance, Milan and Rome), Florence was no more a center of world-known architecture. One can remind very few interesting buildings : the Municipal Stadium (1931), the Tobacco Factory (1932-40), the Railway Station (1936), the Air Warfare School (1937-39).

Even in the post-war period, from 1945 up to today, Florentine architecture has not acquired an outstanding position in Italian cultural tendencies. I make a joke of this disappointing situation. Allow me to say that after Michelangelo there is no space for architecture in Florence!

Actually there are two menaces to mordern architecture. On the one hand the architectural identity can be spoiled: bureaucratic architectural style will destroy the culture of a nation. On the other hand architects are not able to utilize the cultural heritage to achieve good modern architecture. We have to overcome lack of culture intermingled with imitation modernity (first menace). and the inability to measure our own identity with other cultures (second menace).

International hotels and mock cottages represent two worrying faces of arhitecture all over the world.

ROMANO VIVIANI

FEBRUARY 1996

สถาปัตยกรรม ระหว่าง ระบอบทางสากล กับ ท้องถิ่นนฤมิต

เรียน ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

เมื่อไม่นานนี้ผมได้ถามพรรคพวกของผมว่า..."ความเป็นฟลอเรนซ์" นั้น อยู่ตรงไหน และจะให้คำนิยามได้อย่างไร... หลังจากที่ได้พูดคุยกันสักพักหนึ่ง ผมก็ได้กล่าวว่า... ในทรรศนะของผม ความเป็นฟลอเรนซ์นั้นอยู่ที่ประวัติศาสตร์ของเมือง เวลาเราต้องการที่จะเข้าใจนิสัยหรือลักษณะของใคร เราก็ต้องรู้จักประวัติของคนคนนั้นพอสมควร เมืองหรือประเทศก็เช่นเดียวกัน ถ้าเรามีความรู้เกี่ยวกับประวัติของเมืองที่เราอาศัยอยู่ในการดำรงชีวิตหรือประกอบอาชีพ เราก็สามารถที่จะสร้างเสริมประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจส่วนหนึ่งให้กับเมืองได้ อันที่จริงแล้ว นับได้ว่างานสถาปัตยกรรมก็มีส่วนเป็นองค์ประกอบของประวัติศาสตร์ในแต่ละช่วงยุคสมัย เช่นเดียวกับงานจิตรกรรม-ประติมากรรม โดยที่ศิลปินก็คือผู้สร้างสรรค์ที่ทำให้เกิดเอกลักษณ์ขึ้นมานั่นเอง ศิลปินจะได้รับการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่ามหาศาลไว้เป็นสมบัติ และนำไปสร้างเป็นผลงานใหม่ขึ้นมา แล้วส่งต่อให้กับอนุชนรุ่นหลังสืบสานกันต่อไป มากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่กรณี ปริมาณไม่ใช่ประเด็นสำคัญ ศิลปินสามารถที่จะภูมิใจในผลงานออกแบบลวดลาย คิ้วบัวที่สวยงาม การกำหนดสีสันให้สดใส หรือแกะสลักหินอ่อนด้วยฝีไม้ลายมือ ฯลฯ ลวดลาย และรายละเอียดเป็นเรื่องสำคัญ น่าเสียดายที่อาคารสมัยใหม่ส่วนใหญ่มักมีรายละเอียดที่ค่อนข้างจะกระด้างไม่พิถีพิถัน ซึ่งเราจะเห็นฝีไม้ลายมือของศิลปินได้จากรายละเอียดที่เขาวาดขึ้นมา ในทรรศนะของผม ศิลปกรรมไทยนั้นเต็มไปด้วยลวดลายประณีตศิลป์ที่ละเอียดอ่อน หากว่าผมเข้าใจผิดก็กรุณาช่วยชี้แนะด้วย

เราคงจะเห็นพ้องต้องกันถึงความสำคัญของผลงานของพวกเราที่เป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างเอกลักษณ์ให้กับบ้านเมืองประเทศชาติ ด้วยเหตุนี้เราจึงมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในการปกปักรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดมาสู่เราจากบรรพบุรุษ นี่คือเป้าหมายอันดับแรกในแง่จริยธรรมทางวิชาชีพของพวกเรา

ทุกวันนี้ประชาชนทั่วโลกมีความตื่นตัวในเรื่องที่มาที่ไปของตัวเองมากขึ้น และต้องการที่จะทราบถึงรากเหง้าของมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดมา เพื่อถนอมรักษาเอาไว้เป็นการท้าทายให้กับระบอบการพัฒนาประเทศชาติ

ความเป็นสากลในยุคโลกาภิวัตน์กับความเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งไม่ได้เป็นเรื่องที่ขัดแย้งกันในตัว ทุกวันนี้เราเป็นสมาชิกของโลกและขณะเดียวกันก็เป็นสมาชิกของสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยความเป็นเช่นนี้ ทำให้เราต้องยอมรับในความใจกล้าของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งความสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างชนชาติต่าง ๆ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญ เช่น ถ้าหากผมได้พูดคุยกับใครต่อใคร ผมก็จะสามารถเข้าใจเขาได้มากขึ้นและมีโอกาสที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันได้อย่างสันติ

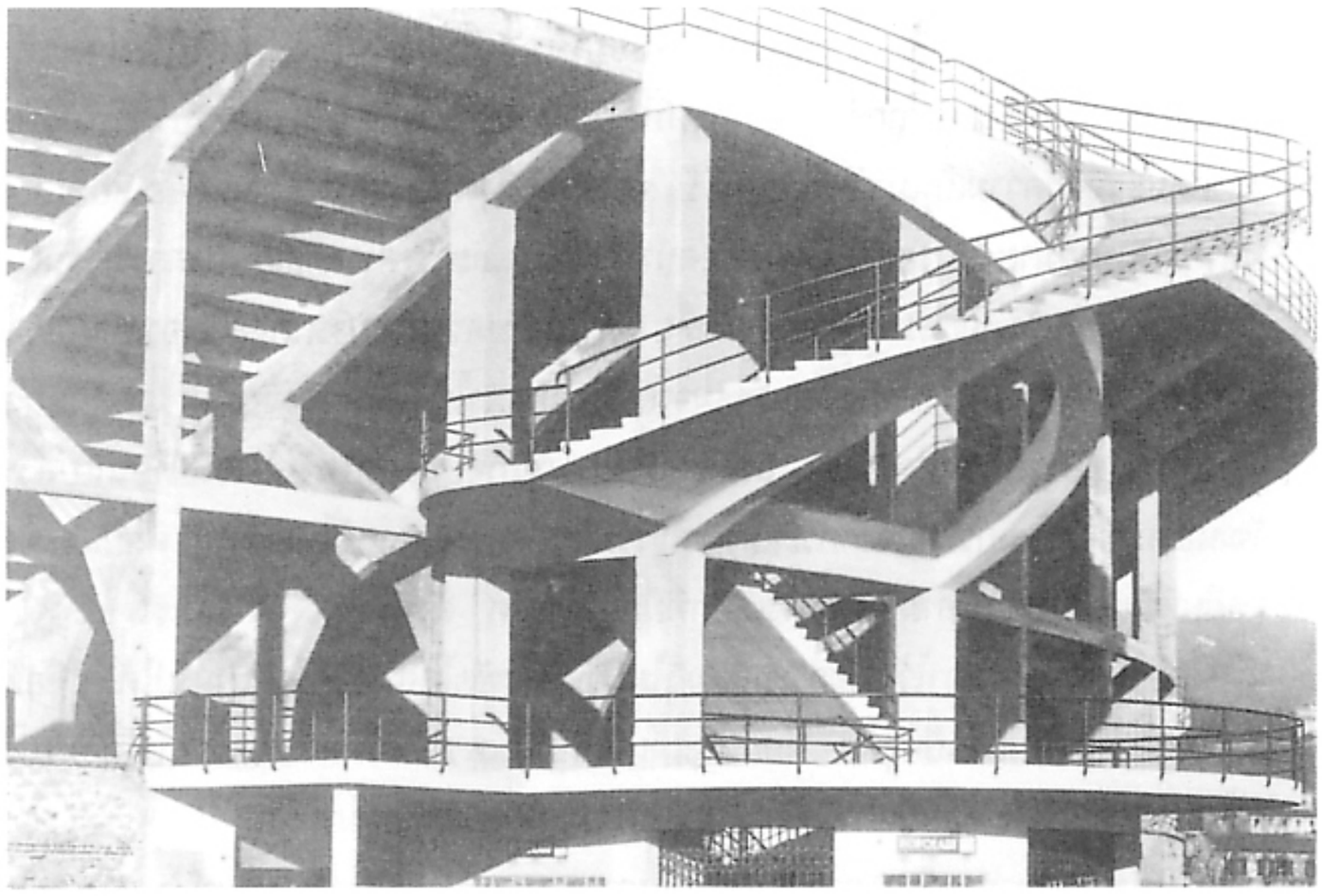
บางทีมรดกทางวัฒนธรรมอาจฝังลึกอยู่ในความประทับใจ จนทำให้ขอบเขตการสร้างสรรค์ของศิลปินเอง ถูกจำกัดจากการที่ได้ผูกพันกับการเคลื่อนไหวและรับรู้ประวัติศาสตร์ทางศิลปะ ซึ่งมีความเป็นมานับร้อย ๆ ปี ทั้งได้รู้จักถึงศิลปินและผลงานที่มีชื่อเสียงของอัครมหาศิลปินมากมาย การอยู่กับบรรยากาศทางศิลปะ และการสร้างผลงานในสภาวะเช่นนี้ จะต้องพึ่งพาอาศัยวัฒนธรรมที่มีฐานรากฝังลึก พร้อมกับความสามารถที่จะดึงเอาแก่นสารแบบสมัยใหม่ที่แฝงอยู่ในมรดกทางวัฒนธรรมจากอดีตออกมาใช้ ดังนั้นจึงต้องรู้จักเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งถ่องแท้ และขณะเดียวกันก็จะต้องเปิดรับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เป็นผลกระทบจากกระแสวัฒนธรรมอื่น ๆ ภายนอกที่ไหลเข้ามา ศิลปินจะต้องมีจุดยืนที่มั่นคงแน่วแน่ท่ามกลางทางเลือกที่มีอยู่รอบทิศ ดังที่นักกวี "ทาโกเร่" กล่าวไว้ว่า "ถึงจะเปิดหน้าต่างทิ้งเอาไว้ แต่กระแสลมก็ไม่มีวันที่จะพัดไล่ฉันออกจากบ้านไปได้" นี่คือเรื่องท้าทายสำหรับศิลปินในปัจจุบัน ที่ยกประเด็นนี้ขึ้นมาก็เพราะผมคิดว่าอาจช่วยให้อธิบายได้ว่าทำไมฟลอเรนซ์จึงไม่ค่อยมีสถาปัตยกรรมแบบร่วมสมัยปรากฏอยู่มากนัก

หลังจากศตวรรษที่ 19 การเติบโตแพร่หลายของสถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์น ช่วงทศวรรษ 20-30 ใน หลาย ๆ ประเทศ รวมทั้งอิตาลี เช่น ในกรุงโรมและมิลาน ทำให้ฟลอเรนซ์มิใช่ศูนย์กลางของการสร้างสรรค์ทางสถาปัตยกรรมให้เป็นที่รู้จักกันทั่วโลกอีกต่อไป อาคารที่น่าสนใจจริง ๆ จะมีอยู่เพียงไม่กี่หลังที่พอจะอ้างถึงได้ : มีสนามกีฬา (ค.ศ.1931) โรงงานยาสูบ (1932-40) สถานีรถไฟ (1936) วิทยาลัยยุทธการสงครามทางอากาศ (1937-39) แม้กระทั่งหลังสงครามโลกได้ผ่านพ้นไปแล้วช่วงตั้งแต่ 1945 จนกระทั่งทุกวันนี้ งานสถาปัตยกรรมของฟลอเรนซ์ก็ไม่มีบทบาทโดดเด่นอะไรในกระบวนการของทิศทางกระแสวัฒนธรรมในอิตาลี ผมมักจะมองภาวการณ์อันน่าเสียดายเช่นนี้ในเชิงแกมตลกเล็กน้อย คือหลังจากสมัยที่ไมเคิลแอนเจโลได้ทิ้งผลงานเอาไว้แล้ว นครฟลอเรนซ์ก็ไม่มีที่ว่างหลงเหลือให้กับงานสถาปัตยกรรมอีกเลย

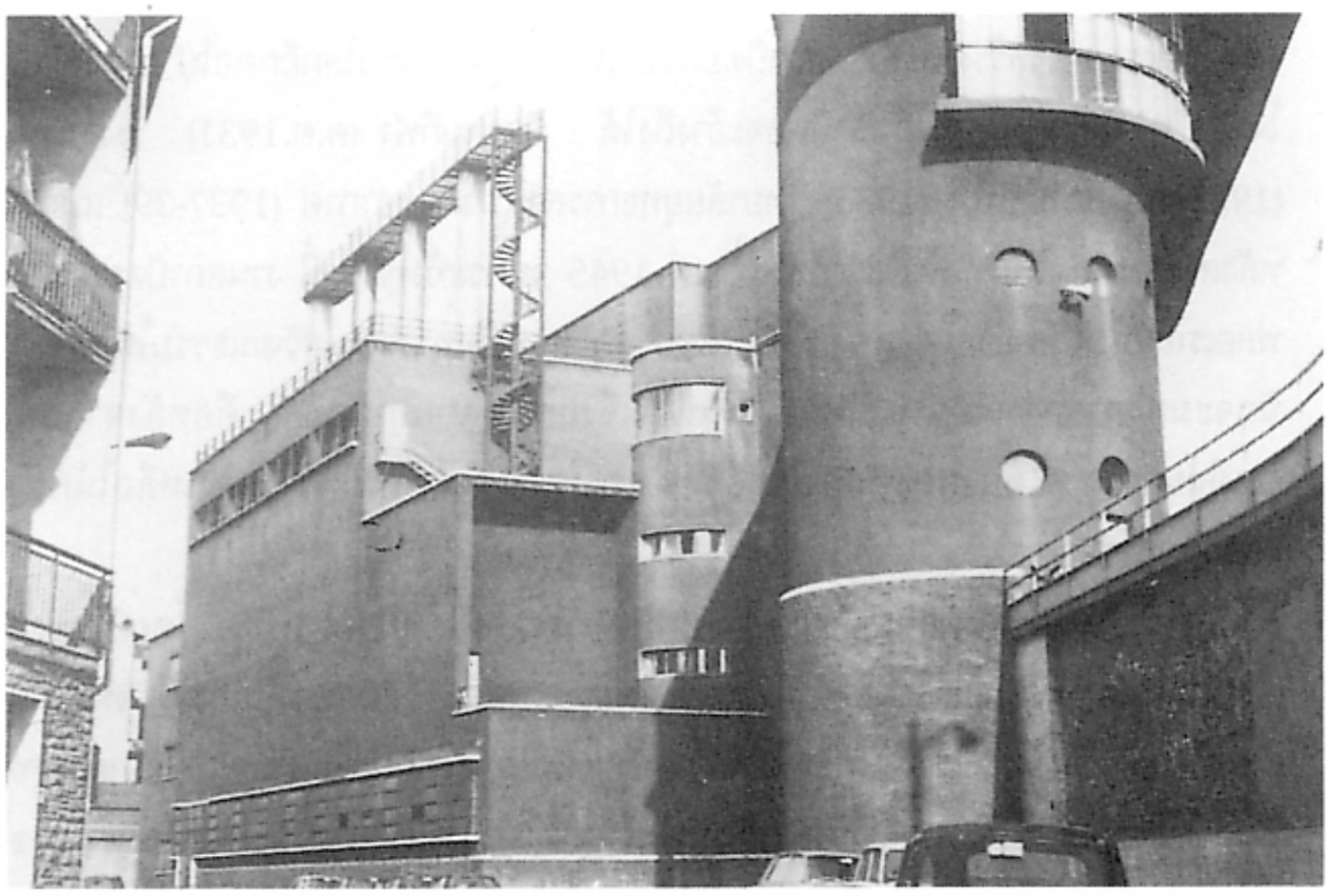
ที่จริงแล้วมีเรื่องที่เป็นอุปสรรคต่อสถาปัตยกรรมสมัยใหม่อยู่ 2 ข้อ โดยที่ในแง่หนึ่งเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมอาจถูกทำลาย โดยรูปแบบสถาปัตยกรรมในเชิงธุรกิจทางการจะเป็นตัวทำลายวัฒนธรรมของประเทศชาติ ในอีกแง่หนึ่ง สถาปนิกไม่สามารถดึงเอามรดกทางวัฒนธรรมมาใช้ให้เกิดงานสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่มีคุณค่าได้ ดังนั้นเราจะต้องหาทางขจัดปัญหาการเจือจางของวัฒนธรรมที่ผนวกกับการลอกเลียนแบบทันสมัย (อุปสรรคข้อที่ 1) และการขาดมาตรการที่จะวัดคุณค่าทางเอกลักษณ์ของเราเองเมื่อเปรียบเทียบกับของวัฒนธรรมอื่น (อุปสรรคข้อที่ 2) ตัวอย่างเช่นโรงแรมสากลแบบนานาชาติ หรือการลอกเลียนรูปแบบบ้านทรงท้องถิ่นต่าง ๆ จึงนับว่าเป็นโฉมหน้าทางสถาปัตยกรรมที่น่าเป็นห่วงอยู่ทั่วทุกมุมโลกในขณะนี้

โรมาโน วิเวียนี

ผศ.เด่น วาสิกศิริ แปล

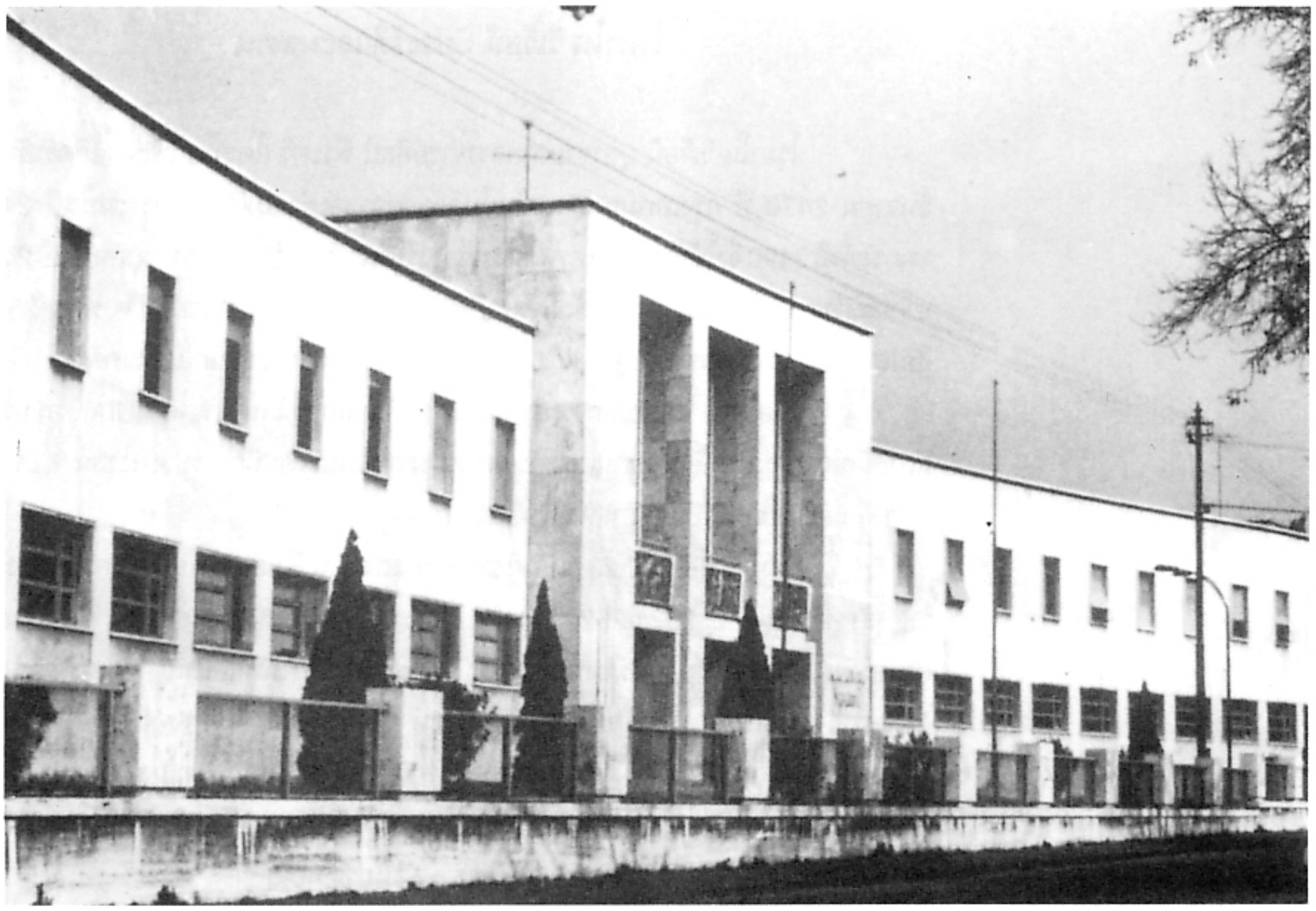
สนามกีฬา (1931)

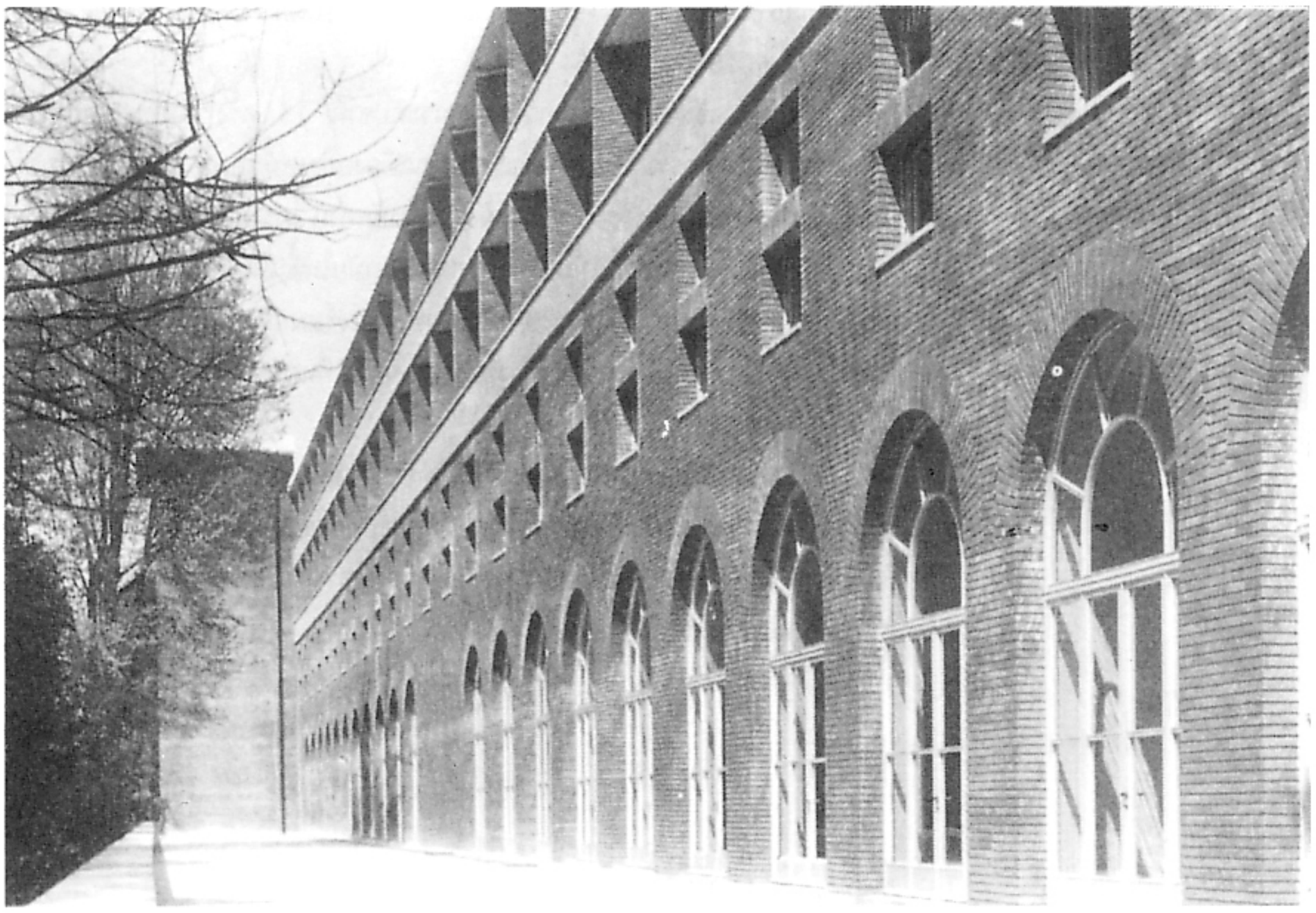
โรงเก็บอุปกรณ์และห้องเครื่องสถานีรถไฟ ซานตามาเรีย โนเวลลา (1931–32)

สถานีรถไฟ ซานตามาเรีย โนเวลลา (1936)

โรงงานยาสูบ (1932~1940)

วิทยาลัยการสู้รบทางอากาศ (1937~39)

โรมาโน วิเวียนี : ประวัติและผลงาน

โรมาโน วิเวียนี บุตรชายศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี (โคราโด เฟโรจี) เกิดวันที่ 15 ธันวาคม 2470 ที่ กรุงเทพมหานคร ย้ายไปศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาที่กรุงโรมในปี 2481 จนกระทั่งปี 2490 จึงได้ย้ายไปที่นครฟลอเรนซ์จนเรียนจบทางสถาปัตยกรรมศาสตร์ในปี 2495 จากมหาวิทยาลัยแห่งฟลอเรนซ์ ได้สมรสในปี 2501 มีบุตรสาวชื่อ ซิลเวีย (เกิด พ.ศ. 2502) เป็นสถาปนิก และบุตรชายชื่อลูกา (เกิด พ.ศ. 2503) เป็นจิตรกรและนักโบราณคดี

ในอดีต เคยเป็นกรรมการกลางสมาพันธ์สถาปนิกนานาชาติ (UIA) อุปนายกสถาปนิกสภาแห่งอิตาลี ประธานคณะกรรมการประสานงานสถาปนิกยุโรป ประธาน UIA ฝ่ายอิตาลี และนายกสถาปนิกสภาแห่งยุโรปคนแรก

ช่วงปี 2521-2523 เป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจัยสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟลอเรนซ์ ปี 2524-2526 เป็นประธานสภาสถาปนิกแห่งแคว้นทัสคานี ปัจจุบันเป็นศาสตราจารย์สาขาการวางผังเมืองที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ในฟลอเรนซ์ เป็นผู้ดำเนินการโครงการวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งชุมชน เป็นผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิองค์กรส่วนภูมิภาคทัสคานีด้านการแผนผังชุมชนเมืองและพื้นที่อาณาบริเวณ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประจำศูนย์ศึกษานานาชาติ โครงการด้านพัฒนาชุมชนเมือง ผู้แทนคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์แห่งฟลอเรนซ์ ด้านการเจรจาและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฯลฯ

มีผลงานวิชาการตีพิมพ์เผยแพร่มากมายทางด้านผังเมืองและสถาปัตยกรรม เช่น "The Universities" 1958, "Public Buildings" 1960, "Urban Ecolgy" 1971, "Health and Environment" 1976, "Cities and Territory in Tuscany since 1860" 1977, "Standards for Urban Renovation" 1983, "Urban Standards in Building Code" 1985. "The Method for the Non-Expanding City" 1985, "New Trends in Town Planning" 1994, "Schools in Tuscany from 1860 to 1955" 1994.

ได้รับรางวัลจากการประกวดผลงานระดับชาติ 15 ครั้ง มีบทบาทอยู่ในวงการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรมกับการออกแบบชุมชนเมืองอย่างสม่ำเสมอ เช่น ผลงานอาคารเรียนระดับมัธยมศึกษา 15 โครงการ แผนผังนิคมในทัสคานี โครงการเคหะสงเคราะห์ราคาต่ำ โรงพยาบาล 2 แห่งในฟลอเรนซ์ แผนโครงการสถานีอนามัยในพื้นที่เปียดมอนท์และบาซิลิกาต้า ศูนย์กีฬา 3 แห่ง คณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยแห่งฟลอเรนซ์ แผนผังพื้นที่โครงการอุตสาหกรรม ศูนย์การค้า แผนประสานโครงการระหว่างชุมชนในเขตพื้นที่นครฟลอเรนซ์ มณฑลลุกกาและพื้นที่อื่น ๆ ในแคว้นทัสคานี

ในงานออกแบบนั้นความทรงจำที่เกิดจากรูปแบบของที่ว่างในอดีตจะถูกนำมาใช้ในการสื่อถือความสัมพันธ์กับสังคมปัจจุบัน โดยสถาปัตยกรรมเป็นการอุปมาอุปมัยถึงความซับซ้อนของความเป็นเมือง ส่วนในทางวางแผนผังเมืองและการใช้ที่ดินจะนำแนวทางด้านระบบนิเวศน์มาเป็นนโยบายหลัก